

REPRODUKTIV VA ENDOKRIN TIZIM KASALLIKLARIDA SITOLOGIK VA LABORATOR DIAGNOSTIKA USULLARINING PATOMORFOLOGIK AHAMIYATI

Bekchanov Azizbek Jumanazarovich

Urganch davlat tibbiyot instituti Patomorfologiya kafedrası assistenti

ronkam202@gmail.com

Annotatsiya: Reproductiv va endokrin tizim kasalliklarini erta aniqlash va to'g'ri tashxis qo'yish zamonaviy tibbiyotning muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Sitologik va laborator diagnostika usullari, jumladan spermogramma, Pap-test hamda qalqonsimon bez aspiratsion biopsiyasi (sitologiyasi) patomorfologik o'zgarishlarni aniqlashda yuqori diagnostik ahamiyatga ega. Ushbu usullar reproductiv funksiyaning buzilishi, servikal epiteliy patologiyalari va tireoid bez kasalliklarining morfologik asoslarini o'rganish imkonini beradi. Maqolada mazkur diagnostik usullarning patomorfologik ahamiyati, ularning klinik tashxis qo'yishdagi o'rni hamda zamonaviy tibbiyotdagi qo'llanilish imkoniyatlari yoritilgan.

Kalit so'zlar: spermogramma, Pap-test, sitologiya, qalqonsimon bez, patomorfologiya, reproductiv tizim, endokrin tizim, diagnostika, biopsiya, servikal sitologiya, erkak bepushtligi.

Kirish

Reproductiv va endokrin tizim kasalliklari inson salomatligiga bevosita ta'sir ko'rsatadigan murakkab patologiyalar guruhiga kiradi. Ushbu tizimlardagi o'zgarishlar nafaqat gormonal muvozanat buzilishiga, balki reproductiv funksiyaning pasayishiga ham olib keladi. Shu sababli kasalliklarni erta bosqichda aniqlash va ularning morfologik asoslarini o'rganish patomorfologiya fanining dolzarb vazifalaridan biridir. Zamonaviy tibbiyotda sitologik va laborator diagnostika usullari muhim o'rin egallaydi. Spermogramma erkaklarda reproductiv salohiyatni baholashda asosiy laborator usul hisoblanib, spermatozoidlar soni, harakatchanligi va morfologik tuzilishini aniqlash imkonini beradi. Pap-test esa bachadon bo'yni epiteliy hujayralaridagi prekanseroz va neoplastik o'zgarishlarni erta aniqlashda muhim skrining usuli hisoblanadi. Qalqonsimon bez aspiratsion biopsiyasi (ingichka igna aspiratsion biopsiya) esa tireoid tugunlarining sitologik tuzilishini baholashda eng ishonchli usullardan biridir. Ushbu diagnostik usullar patomorfologik o'zgarishlarni hujayra darajasida o'rganish, kasallikning rivojlanish mexanizmlarini aniqlash hamda

klinik tashxisni aniqlashtirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Shuning uchun reproduktiv va endokrin tizim kasalliklarida sitologik va laborator diagnostika usullarining ahamiyatini o'rganish dolzarb ilmiy-amaliy masala hisoblanadi.

Materiallar va metodlar

Mazkur tadqiqot reproduktiv va endokrin tizim kasalliklarini aniqlashda sitologik va laborator diagnostika usullarining patomorfologik ahamiyatini o'rganish maqsadida amalga oshirildi. Tadqiqotda erkak va ayol bemorlar guruhlarini klinik-laborator kuzatuv ostiga olindi. Reproductiv tizimni baholash uchun spermogramma tahlili o'tkazildi. Unda spermatozoidlar konsentratsiyasi, harakatchanligi, morfologiyasi va ejakulyatning umumiy ko'rsatkichlari baholandi. Ayollarda bachadon bo'yni patologiyalarini aniqlash maqsadida Pap-test (Papanicolaou sitologik tekshiruvi) qo'llanildi. Qalqonsimon bez patologiyalarini o'rganish uchun esa ingichka igna aspiratsion biopsiya (FNA) orqali olingan material sitologik tahlil qilindi. Olingan namunalar standart sitologik bo'yash usullari yordamida mikroskop ostida o'rganildi. Natijalar patomorfologik o'zgarishlar darajasiga ko'ra tasniflandi. Statistika tahlil yordamida turli patologiyalar o'rtasidagi bog'liqlik va diagnostik usullarning sezgirligi baholandi.

Natijalar

Tadqiqot natijalari spermogramma ko'rsatkichlarining sezilarli o'zgarishlarini aniqladi. Bemorlarning bir qismida oligozoospermiya, asthenozoospermiya va teratozoospermiya holatlari qayd etildi, bu esa erkak bepushtligining asosiy patomorfologik sabablaridan biri sifatida baholandi. Pap-test natijalari ayollarning bir guruhida yallig'lanish jarayonlari, epiteliy hujayralarining displaziya darajalari hamda HPV bilan bog'liq sitologik o'zgarishlarni aniqladi. Bu holatlar bachadon bo'yni prekanseroz o'zgarishlarini erta bosqichda aniqlash imkonini berdi. Qalqonsimon bez biopsiyasi natijalari esa tugunli o'zgarishlar, kolloid kistalar va ayrim hollarda atipik follikulyar hujayralar mavjudligini ko'rsatdi. Bu o'zgarishlar tireoid bez patologiyalarining morfologik xilma-xilligini tasdiqladi.

Muhokama

Olingan natijalar sitologik va laborator diagnostika usullarining reproduktiv va endokrin tizim kasalliklarini erta aniqlashdagi yuqori patomorfologik ahamiyatini ko'rsatdi. Spermogramma erkak reproduktiv funksiyasini baholashda asosiy va ishonchli laborator usul bo'lib qolmoqda, chunki u spermatozoidlarning morfologik va funksional holatini aniq aks ettiradi. Pap-test bachadon bo'yni epiteliyidagi hujayra darajasidagi o'zgarishlarni erta aniqlash imkonini berib, prekanseroz holatlarning oldini olishda muhim skrining usuli hisoblanadi. Shu bilan birga, qalqonsimon bez

aspiratsion biopsiyasi tireoid tugunlarning benign yoki malign xarakterini aniqlashda eng informativ usullardan biri ekanligi tasdiqlandi. Tadqiqot natijalari ushbu diagnostik usullarni kompleks qo'llash patomorfologik o'zgarishlarni chuqur tahlil qilish va klinik tashxisni aniqlashtirishda yuqori samaradorlikka ega ekanligini ko'rsatadi. Bu esa o'z navbatida erta tashxis qo'yish, to'g'ri davolash taktikasini tanlash va asoratlarning oldini olishga xizmat qiladi.

Xulosa

Reproduktiv va endokrin tizim kasalliklarini erta aniqlashda sitologik va laborator diagnostika usullari muhim patomorfologik ahamiyatga ega. O'tkazilgan tahlillar spermogramma, Pap-test va qalqonsimon bez aspiratsion biopsiyasi hujayra va to'qima darajasidagi o'zgarishlarni aniqlashda yuqori informativlikka ega ekanligini ko'rsatdi. Ushbu usullar reproduktiv buzilishlar, servikal epiteliy patologiyalari hamda tireoid bez kasalliklarini erta bosqichda tashxislash imkonini beradi.

Kompleks diagnostik yondashuv kasalliklarning etiologik omillarini aniqlash, patomorfologik o'zgarishlarni baholash va individual davolash taktikasini tanlashda muhim o'rin tutadi. Shuningdek, sitologik skrining va laborator tekshiruvlarning keng qo'llanilishi asoratlarning oldini olish va bemorlarning hayot sifatini yaxshilashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. WHO. Laboratory Manual for the Examination and Processing of Human Semen. World Health Organization, 2021.
2. Berek J.S. Berek & Novak's Gynecology. 16th Edition. Wolters Kluwer, 2024.
3. Koss L.G., Melamed M.R. Koss' Diagnostic Cytology and Its Histopathologic Bases. 6th Edition, 2022.
4. Cibas E.S., Ali S.Z. The Bethesda System for Reporting Cervical Cytology. Springer, 2023.
5. DeLellis R.A. Pathology and Genetics of Thyroid Tumors. IARC, 2021.
6. Jameson J.L., De Groot L.J. Endocrinology: Adult and Pediatric. Elsevier, 2022.
7. WHO. Cervical Cancer Screening Guidelines. Geneva, 2022.
8. WHO. Manual for Sperm Analysis and Processing. 6th Revision, 2021.
9. Rosai J. Rosai and Ackerman's Surgical Pathology. 11th Edition, 2022.
10. Kumar V., Abbas A.K., Aster J.C. Robbins & Cotran Pathologic Basis of Disease. 10th Edition, 2021.